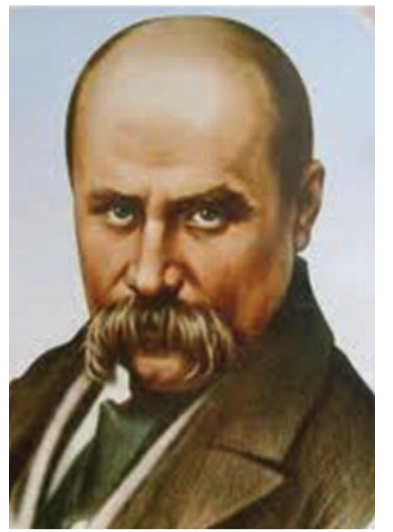

Український ВІСНИК

М. Шевченка

Часопис Союзу Українців Румунії. Рік видання XXIII. № 3-4 (лютий) 2016

ПІДСНІЖНИК

Пробрався з-під снігу
Підсніжник маленький.
В зелених листочках
Такий чепурненький!
Голівоньку клонить,
Вітає мене...
Коли вже ця довга
Зима промине?!

Леся Пронь

Прочитайте:

- ❖ До 202-их роковин з дня народження Великого Кобзаря. «Молитва»
- ❖ 145 років із дня народження Лесі Українки
- ❖ Дорога в Україну до Шевченка
- ❖ Біле і чорне
- ❖ Ідентичність – Божий дар
- ❖ В Ульмі і сусідніх українських гуцульських селах церква живе і розвивається
- ❖ Чому ми заснували «Просвіту»
- ❖ Веселу сторінку

Доброго дня,
шановні панове,

Надсилаємо Вам інформацію про присвоєння звання Doctor Honoris Causa Євгенові Чолію, Президентові Світового Конгресу Українців (СКУ).

Дуже просимо розмістити інформацію у Вашому виданні або на сайті.
Щиро дякую.

З найкращими побажаннями,
Зоряна Харів, МІОК НУ «Львівська політехніка»

ВІТАЄМО ЄВГЕНА ЧОЛІЯ, ПРЕЗИДЕНТА СВІТОВОГО КОНГРЕСУ УКРАЇНЦІВ, З РІШЕННЯМ ВЧЕНОЇ РАДИ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ «ЛЬВІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» ПРО ПРИСВОЄННЯ ЙОМУ ЗВАННЯ DOCTOR HONORIS CAUSA

9 лютого 2016 року члени Вченої Ради Львівської політехніки на чолі з Головою Вченої Ради Ректором університету проф. Юрієм Бобалом одногосно підтримали ініціативу Міжнародного інституту освіти, культури та зв'язків з діаспорою про присвоєння звання Doctor Honoris Causa Євгенові Чолію, Президентові Світового Конгресу Українців (СКУ).

Рішення було прийняте, враховуючи велику особисту роль Президента СКУ Євгена Чолія у просуванні українського інтересу в міжнародній спільноті, мобілізації українських сил за кордоном у справі розбудови України та подоланні російської агресії та з метою фіксації для історії Політехніки унікальної сторінки співпраці з Світовим Конгресом Українців та особисто з його Президентом.

Національний університет «Львівська політехніка» впродовж тривалого часу демонстрував глибоке розуміння необхідності співпраці зі світовим українством і допомоги, яку повинна надавати Україна українській діаспорі для збереження її національної тотожності. Адже Львівська політехніка – єдиний в Україні університет, який навіть у несприятливий з точки зору політичної ситуації час впродовж багатьох років співпрацював зі СКУ, зокрема саме тут відбулися Річні наради СКУ, на які приїжджали представники українських громадських організацій з 40 країн світу (2009), X ювілейний Конгрес СКУ (2013), чотири Міжнародних Конгреси «Світове українство як чинник утвердження держави Україна у міжнародній спільноті», організовані МІОКом за участю понад 1000 представників СКУ (2006, 2008,

2010, 2013). Тричі у Політехніці проводила свої заходи Світова Федерація українських жіночих організацій, яка є асоційованим членом СКУ.

Дату урочистої церемонії нагородження на засіданні Вченої Ради Львівської політехніки буде погоджено.

Для довідки:

За фахом Євген Чолій є юристом. З 1982 р. – член Палати адвокатів Квебеку та старший партнер однієї з найбільших адвокатських фірм Квебеку – Лавері де Біллі, яка нараховує понад 200 адвокатів. Його юридична практика включає корпоративні і комерційні судові процеси та справи неплатоспроможності й фінансової реструктуризації. Як професійний юрист виступає перед Верховним Судом Канади та перед судами Квебеку різних рівнів. З 2012 р. його ім'я – у довіднику «Найкращі юристи», що є одним з найстарших і найбільш поважних видань у юридичній галузі.

Отримав ряд нагород, зокрема Діамантову ювілейну медаль королеви Єлизавети II, Золоту ювілейну медаль королеви Єлизавети II, орден України «За заслуги» III ступеня.

У 2008 р. Євген Чолій був обраний Президентом Світового Конгресу Українців на п'ятирічний термін та переобраний на другий термін у 2013 р.

Світовий Конгрес Українців представляє інтереси понад 20 мільйонів українців, об'єднує в своєму складі українські організації з 34 країн та підтримує зв'язки з українцями ще 15 країн. Заснований у 1967 р., СКУ був визнаний у 2003 р. неурядовою організацією в Економічній та соціальній раді Організації Об'єднаних Націй зі спеціальним консультативним статусом.

Ювілеї

Гуцульська феєрія у Львові

До суспільно-культурного Товариства «Гуцульщини» у Львові 30 січня завітав ювілей — 25-річчя від дня заснування. Цього ж дня виповнилося 15 років часопису «Гражда», що видається Товариством.

Отож, численні гості з нагоди ювілеїв до міста Лева з'їхалися з краю Гуцулії: Івано-Франківської, Закарпатської та Чернівецької областей, Мараморощини з Румунії, а також з міст Києва і Тернополя. Словом, в актовій залі Франківської держадміністрації Львова, як кажуть: яблуку ніде було впасти.

Відкривала урочистості науково-практична конференція з питань історії, культури, мови та гуцульських народних традицій, на якій виступили професори Львівського національного університету імені Івана Франка – Василь Лизанчук і Михайло Гнатюк, доцент Івано-Франківського національного університету імені Василя Стефаника – Андрій Королько, дослідники та громадські активісти Мирослав Драган (США), Ярослава Колотило та Дмитро Коренюк (Румунія).

У другій половині дійства підсумки діяльності суспільно-культурного товариства «Гуцульщина» підбив його голова Василь Коржук. Власне, у цих підсумках був і звіт про роботу за останніх 5 років, котрий одностайно оцінили члени Товариства та обрали знову на посаду голови Василя Коржука.

Як і на попередньому ювілейному святкуванні з нагоди 20-річчя «Гуцульщини» і цього разу вручили ряд нагород: почесні звання «Гуцул і гуцулка року» львів'янам Юрію Ткачуку та Оксані Смереці, а також відзнаки «За заслуги», в тому числі і заслуженим журналістам України Олександром Маслянику, Богдану Барбілу з Львова та Ужгорода та автору цих рядків.

А відтак, зібрання вилилось у справжню феєрію свята із презентацією книжки гуморесок Дмитра Коренюка «На дарабі до Європи», щирими вітаннями, великою концертною програмою за участю колядників із Верховини, аматорів сцени Львівського університету (ансамбль «Черемош») та космача з Іванофранківщини, заслуженого артиста України Михайла Савчука – гумориста з Коломиї.

Василь ГЕЙНІШ

До 202-их роковин з дня народження Великого Кобзаря «МОЛИТВА»

Царів, кровавих шинкарів,
У пута кутії окуй,
В склепу глибокім замуруй.

Трудящим людям, всеблагий,
На їх окраденій землі
Свою ти силу ниспошли*.

А чистих серцем? Коло їх
Постав ти ангели свої,
Щоб чистоту їх соблюли.

Мені ж, о господи, подай
Любити правду на землі
І друга щирого пошли!

(25 травня 1860,
Санкт-Петербург)

*ниспошли – рос. пошли вниз

вди. Цю глибинну істину сугерує мудро народний вислів: «Уважай чого молиш Бога, бо може тобі сповнитися!»

Під назвою «Молитви», в повному зібранні Кобзаря Шевченка, знаходимо чотири віршіваріації належні до тієї ж самої теми: «Царям, всесвітнім шинкарям...», «Царів, кровавих шинкарів...», «Злоначинающих спини...», «Тим неситим очам...».

Обрану нами Молитву можна

влив і своє глибоке обурення викликане власною гіркою долею кріпака, проданого, правда – задля визволення/волі, але **про-да но-го!...**, і глибочайше обурення всіх рабів/кріпаків людства.

Тому і покарання **«У пута кутії окуй,/В склепу глибокім замуруй»** не здаються надто суворими. До речі, щодо питання релігійності чи атеїзму Шевченка можна зауважити, що Великий Кобзар не проклинає на катування чи на смерть, а тільки на довічне ізолювання злочинців.

Моління, в основному значенні цього слова, починає з другої строфи: **«Трудящим людям, всеблагий,/ На їх окраденій землі/ Свою ти силу ниспошли.»** В цій строфі поет звертається в прямій формі до Бога епітетом/метонімією «всеблагий». Непрямою формою Шевченко уточнює у другому рядку одну із головних причин його осуду стосовно царів. Окремої уваги треба надати останньому рядку цієї строфи. Бажає поет-віруючий щоб тільки Всевишній рішив своєю силою стан волі народу? Якщо наближимося до значення слова «ниспошли», то побачимо, що воно давньоруське, біблійного забарвлення, затрималось в російській мові, та означає «пошли вниз», «пошли живу спадщину пращурів». Бог або Верховна Мудрість – це невичерпне джерело інформацій, на основі яких Бог існує в людині, а людина в Бозі. Людина облагороджена Всевишнім вільним вибором інформацій, а протягом її існування вона спостерегла, що правильні інформації надають сили, а неправильні – гублять її. І сьогодні твердиться з якоюсь-то гордістю, що в кого є правильні інформації, в того і сила.

Означає, що Шевченко молить Всеблагого надати «трудящому люду» правильної інформації/мудрості предків, якою б він, людина, знайшов дорогу до волі. Сила такої мудрості полягає в спроможності пам'ятати подвижницькі вчинки героїв народу, оспівувати їх і наслідувати їхню святу борню.

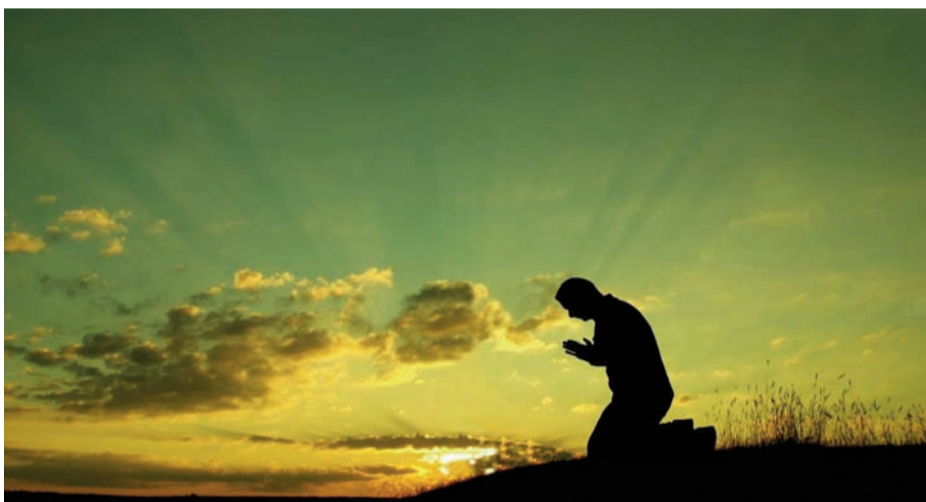
Окремої Божої опіки молить поет-Батько Праведний для дітей: **«А чистих серцем? Коло їх/ Постав ти ангели свої,/ Щоб чистоту їх соблюли.»** Дитина – це найсвятіша постать як в житті, так і в творчості Шевченка. В дитині він бачив оте чисте серце і здоровий розум у єстві слов'янина-русича-козака-українця, в дитині він бачив не тільки наступаюче покоління, а й заповуруку тієї «великої сім'ї вольної, нової» суверенної України. Не злидні, не знуцання, не каторж-

на праця знищують людину, а оте забруднення/отруєння душі, яке породжує зрадників/перекінчиків свого народу. (Див. «Великий льох», «Розрита могила»). Тому і моління спрямоване до збереження чистоти душі. Поет вживає замість українського «наглядали, охороняли, зберігали», староруське слово, існуюче сьогодні в російській мові, «соблюли», мабуть, і тому, щоб цю молитву правильно сприйняли всі слов'яномовні народи, і не тільки!...

Останнє моління, здавалося б, мовить поет за себе: **«Мені ж, о господи, подай/ Любити правду на землі/ І друга щирого пошли!»** Але його земна подорож і творчість свідчать про те, що правду життя він пізнав з найменших літ, Божу правду пізнав коли малював і писав, а друзів щирих Бог подав – вони подарували йому волю і були завжди поруч, бо і він умів бути щирим другом. На нашу думку, Шевченко молить собі те, що молив собі з давніх-давен і молить по сьогодні, кожний справжній русич-козак-українець...

Євсебій ФРАСИНЮК

побратими, завжди починали молитвою.

Що таке молитва?...

Словник сучасної української мови зазначає: 1. Дія за значенням молитися; моління; 2. Установлений текст, який промовляється, виголошується віруючими під час звернення до Бога, до святих.

«Українська міфологія» (Київ, 2005) Валерія Войтовича пояснює поняття «молитва» так: «Це своєрідний код, який відкриває шлях до висот духовного пізнання... Молитва-код часто трапляється у фольклорі». Подається за приклад казка «Про богатиря Сухобродзенка Йвана та Настасію Прекрасну», в якій герой, в подорожі до білого Полянина, «сотворив до цієї хатки молитву, баба одчинила двері»...

Значить, **МОЛИТВА** це «своєрідний код» людини, тобто, власний ключ самовдосконалення – піднесення до Божої Пра-

поділити на чотири частини: за царів, за трудящих, за чистих серцем та за себе. Відносно царів Шевченкові слова є не молитовними, а тяжким осудним проклинанням тих, котрі «окрали» землю народу і гноблять людину пекельною неволею: **«Царів, кровавих шинкарів,/ У пута кутії окуй,/ В склепу глибокім замуруй.»** У створенні епітету-метафори «кривавих шинкарів», яко взагальнюючий атрибут царського способу суспільного володіння, Шевченко

Дорогий друже,

Тепер пишу ні лист, ні статтю, а просто текст українською мовою. Таку... вправу я сама завдала собі, аби переконатись, чи ще в змозі написати щось по-нашому. бо бачу, що оце стає для мене чимраз важче і важче. У мене ж рідкісні нагоди спілкуватися рідною мовою. Хіба за винятком Аспазії Регуш. Та вона проживає далеко від мене і тому наші розмови лише по телефону...

Та про що і про кого змогла би я скласти текст? Про себе – найважче. Про Люсю також нелегко. Давай, напишу дещо про нашого спільного друга Ганька, тобто про Івана Поповича, який – тобі це відомо – вже віддавна проживає в Онештах.

Влаштувався він тут набагато раніше від нас, ще коли був нежонатим. Не дуже скаржився, що тут мало українців. Почерез нього і ми познайомилися з деякими з них: одні були емігрантами з України (три сім'ї вже пожилих людей), другі – з Сучавської області, як, наприклад, Юрій Фелешко з Рогожешт, який проживав таки в сусідстві з Ганьком, Михайло Геніч з Руйни, Володимир Глива з Бродини, Василь Траян з Вікова.

З Ганьком та Віорікою (або Ікою, його дружиною) я розмовляю по-нашому. Та біда, що від одного часу такі нагоди все рідшають і рідшають: то я бракую з Онешт (головно, коли довгий час перебувала в Італії), то його дружина перебуває в Бухаресті, коло їхніх внуків, то – бо стається і таке! – спілкуємося вже і ми по-румунськи, ніби забуваючи, що так не годиться. Такий ... нагин має особливо Іка, бо признається часто, що їй тяжче говорити ... «по-руськи». Так і виправдовується, що вона не вчилася в українським ліцеї.

Щоправда, мені теж все трудніше стає висловлюватися по-українськи, особливо відколи немає Павла. Забагато часу минуло, відколи я нічого не писала. Навіть читати якось відвикла по-українськи. Останні дві книжки, які прочитала, чомусь розчарували. Першу мені подарувала Юлія Грінь. То була дуже складна спроба для мене, бо її авторка Оксана Забужко. Другу прочитала, бо Павло попросив мене («Бідний Цаповець, не встиг побачити свою книжку надрукованою...»).

Твій телефонний дзвінок таки проник в мою душу. Може, ще не все надто пізно. Може, моя голова ще вмiла би мені стати в пригоді... Адже в останні два роки я змогла навчитися по-італійськи. (До речі, я і латинську сама вивчила вже при старості: коли вийшла на пенсію, мене запросили викладати цей предмет в чотирьох ліцеях через брак спеціалістів. Та вийшло, що мені вдалося ще 11 років після пенсії попрацювати викладачем латині, хоч всім було відомо, директорам ліцеїв і самим учням, що я самоучка.)

Внуки Олександр і Тудор

«Я»

Тепер я поспробую скласти маленьку розповідь з таким чудним заголовком. Бєсiда йде не про українську букву. (Є такий текст по-російськи, але називається «Буква ты») Тут мова про людину, яку саме так кличуть обидва внуки.

Правда, вигадав таке «ім'я» старший внук, коли йому було лише два рочки з половиною, але потім перейняв це і менший. Так що обидва внуки впевнені,

що їм так належить звертатися до дідуся, або так його називати, коли говорять про нього. Уточнюю, що діти не надають цьому слову ніякого іронічного відтінку.

Коли вперше вимовила оце словечко, дитина зовсім не була свiдома, що вигадала прiзвисько своєму дiдовi, а думала – бо й тепер ще так думає! – що це нормальне.

Хоч дитині вже майже 7 років, хоч бачить, як всі сміються, коли чують те «слово», вона продовжує вживати його. Тим більше таке враження ніяк не стосується меншого внука, якому байдуже і продовжують називати свого діда «Я».

Обох дітей я недавно бачила, саме під Новий Рік, коли вони прибули на кілька днів до свого діда в Онешти.

Ти, мабуть, вже здогадався, що мова йде про нашого Ганька. Внук, котрий вигадав прізви́сько, називається Олександр, а брат його – Тудор. Вони – сини меншої дочки Ганька, тобто Ірини-Олени, яка працює в бухарестській корпорації. Інших внуків у Ганька немає, бо старша дочка Христина бездітна. Обидві закінчили фізику, але лише старша працює викладачем, десь в Америці. Тому-то внуки

Ганько з дружиною і внуком

багато важать для нашого друга. Якби їх залишали більше в Онештах, він би навчив їх багато дечого, розуміється, і української мови. Початок був показний. Коли у нас була в гостях Аспазія, то вона його похвалила, коли почула, як приємно проспівав для неї трирічний хлопчик пісню «І шумить, і гуде./Дрібен дощик іде, /А хто ж мене, маленького./Додомочку поведе»...

Мені хочеться описати, і момент, коли зародилося таке невинне прізви́сько для Ганька. До речі, воно йому дуже-дуже миле.

Одного разу він залишився з малим внуком самий вдома. Була неділя, Іка пішла до церкви.

Дитина пішла до кухні і чомусь потягла з стола скатерку. Таким чином, розбилося кілька тарілок. Коли Ганько увійшов і побачив таку пригоду, взявся за голову і так викликнув:

– Ай-яй-яй! ай-яй-яй! Що ти тут наробив?!... Буде нам обом біда, коли повернеться бабуся Іка! ...

Дід став збирати черепки і все продовжував я́ккатися, аж доки надійшла його господиня.

Побачивши таку картину, Іка запитала, хто з них наробив біду.

Вона зрозуміла, як то сталося, але почала сварити ніби дитину, аби зрозумів той, хто більше провинився. Обоє мовчали. Іка все повторяла своє запитання.

Нарешті, дитина не змогла стерпіти і промовила:

– Не я!..

– А хто?! Скажи мені, хто це зробив!

– Яя!..

Ось як саме з'явилося слово – ім'я «Я».

Постскриптум

Сам Ганько попросив мене, щоб «подарувала» тобі цей його своєрідний «трафунок».

Він шле тобі щирих привітань. Додавив, що йому ніяково, бо не прочитав твої книги. Хоч не раз старався придбати їх в Сереті. Тому я попросила Аспазію, щоб пристарала хоч одну («Міст без поруччя» або «Заглухий дзвін» – бажає Ганька).

Я читала по інтернету, що пише про «Заглухий дзвін» Михайло Трайста. Схочу і я її прочитати. Це станеться незабаром, бо Зіка Регуш запросила мене в гості до себе.

Ганько читає всі наші газети від першої до останньої сторінки. Читає і вголос на кухні, щоби і дружина слухала. Іка дуже талановита господиня, кухарить, вишиває гобелени, але читати.... не звикла навіть по-румунськи. Тому не раз вони перечуться. Наприклад, мова йде про людину, яку вона таки пізнає. А коли слухає, як про неї пишуть, то викрикує: «Неправда! То не все так, як пише. Декотре змінене, декотре зовсім вигадане». Тоді Ганько або і Павло, коли таке слухав, стають твердо на сторону ... натхнення!

Іка звикла читати найбільше з «Життя святих», бо там її здається, що все лише чиста правда.

Ну, буду кінчати. І так я вже досить зрискувала, виставивши всі свої слабкості... І все ж таки мені було приємно зробити спробу. Тому і хочу щиро подякувати за пораду.

Валерія ШОВКАЛЮК

145 років із дня народження ЛЕСІ УКРАЇНКИ

Українська література всуціль позначена трагічними письменницькими талантами, які впродовж свого нелегкого творчого життя, позбавленого всяких людських умов праці, змушені були весь час оглядатись і рахуватися з національною історією власного народу. Здається, воно й закономірно, коли цей народ окрадений, в нього відібрано елементарне людське право бути господарем своєї долі, тому й не дивно, що громадянський пафос, соціальна насиченість рядків є одним із домінуючих естетичних вимірів їхньої літературної творчості. Соціальний вимір народної правди посідає значне місце в окресленні й кристалізації письменницького ідеалу, який глибоко позначається на виробленні художньої концепції твору, індивідуалізації письменницького почерку та його поетики.

Одержима духом і словом

Три символи – як три невсипущі зорі на небосклоні нашого письменства: Кобзар, Каменяр, Українка... Якої промовистої вагомості імена, і яка глибинна неосяжність духу розкривається за ними. Три художні материки нашої літератури, три її основні аспекти, в яких відбивається сама квінтесенція крутого народного життя, а ще більше бурхливої національної історії та глибокого розуміння соціального призначення художнього слова. Цілий трактат розуміння літератури, її взаємозбагачуючих граней. Отож, треба було мати тверду волю й безмежну віру в своє покликання й талант, бути одержимою, щоб відважитись підписувати свої твори – УКРАЇНКА, ЛЕСЯ УКРАЇНКА, адже це означало взяти на себе непомірну, більш ніж звичайну, людську, ношу громадянської відповідальності, бійцівську мужність, обов'язок і приреченість бути речником народної України, її долі та віковичних прагнень; відмовившись від особистого, ставши повище своєї стражденої долі, покаліченого туберкульозом кісток життя, ототожнитися з народом, висловлюючи художнім словом те, що хвилювало його, гостро тривожило й боліло. А цього у вік Лесі Українки, як і зараз до речі, вистачало сповна, перехлюпуючись аж через вінця. У Європі історія тільки що починала набирати широкі розмахів і визначальних вимірів у конфігурації майбутнього, серед яких нелегко було розпізнати й збагнути справедливий розвиток подальших подій. Тим більше в українському національному питанні, яке дедалі починало набирати потужнішої усвідомленої сили, час від часу потрясаючи приглушуючі грати російського самодержавства. «У мене тепер думка росте і вже й так переросла ту рамку, в якій можна робити що-небудь одкрито в Росії», – писала Леся Українка в листі до М. Павлика з Болгарії, де перебувала в гостях у свого дядька Драгоманова з травня 1894 до літа 1895 року, чітко визначивши нове спрямування своєї поетичної творчості після появи першої збірки поезій «На крилах пісень» (1893 р.), фактичним редактором якої був Іван Франко. І як результат цього своєрідного зламу в творчій біографії письменниці, а насправді якісного ривка і ширшого розуміння самої природи літератури й її

призначення були славнозвісні «Невільничі пісні», куди ввійшли, між іншим, широко відомі поезії «Божа іскра», «Мати-невільниця», «Ворогам», «Північні думи», «Товаришці на спомин», «Слово, чому ти не твердая криця...», засвідчивши, що Леся Українка виходить на новий тернистий шлях поборника правди і, подібно до Шевченкового «Я на сторожі коло і їх / Поставлю слово», мовить:

*«Слово, моя ти єдина зброс,
Ми не повинні загинуть обоє!
Може, в руках невідомих братів
Станеш ти кращим мечем на катів».*

І, мабуть, саме оце змужніння лірики Лесі Українки, розширення її тематичного кругозору та сміливе вторгнення в народне життя зумовили висновок Франка в статті «Леся Українка», з якою автор виступив 1898 року в «Літературно-науковому віснику». Високо оцінивши творчість молодої письменниці, її зростання, він пише: «Від часу Шевченкового «Поховайте та вставайте, кайдани порвіте» Україна не чула такого сильного, гарячого та поетичного слова...», називаючи її чи не поодиноким мужчиною на всю тогочасну соборну Україну. І ця похвальна гіпербола мала свої підстави в полум'яних рядках оспівувача «досвітніх вогнів». Саме в циклі «Невільничі пісні» вперше виразно окреслились два з основних мотивів, які Леся Українка настирливо розроблятиме, поглиблюючи весь час їхню символіку; та конотативну сув'язь, а саме мотив прометеїзму і ширшу тему ролі митця і мистецтва в суспільному житті. Інколи ці два мотиви переплітаються у визначенні конфігурації характерів Лесиних персонажів драматичних творів, а в ліриці настійливіше появлятимуться відтепер прямі й переносні особливості образу вогню, іскри, полум'я, потрактування яких весь час урізноманітнюватимесь, видозмінюючись у різних іпостасях субстанції та її потужності. В залежності від ступеня горіння, не виключаючи явища протилежності, окреслюватиметься духовне обличчя персонажів.

У ліриці таке співставлення приведе до різких контрастів, які сягатимуть глибших соціальних основ. Ось ціла настроєва гама: «вогонь пісень», «погляд огнистий», «думка огниста», «святий вогонь» і т.д. аж до таких сильної напруги тропів, як «вогонь ненависті», «хочу дихать вогнем», але з другого боку – «темна ніч», «край темний», «тьма». З останніми своїми конотативними особливостями співвідносний образ «камінного» як ідейний антипод «огнистого». Він теж увиразнюється в різних смислових значеннях, психологічно нюансованих, від алегоричних, «камінних кайданів», «каменя в серці» до «мертвого каміння», «гніту гори кам'яної», «камінних сліз», щоб знайти своє найвище художнє значення з глибоким підтекстом у «Камінному господарі», уособлюючи темні сили мартвеччини, інертності. Далі ці аспекти, наприклад, у «Лісовій пісні» наберуть означення життя і смерті, маючи за собою глибоке розуміння вищих категорій духовності й ницості, краси й побутового меркантилізму. Нахил письменниці до контрастності образів та несподіваного повороту думки й тонкого нюансування ідеї сповнять її творчість численними афоризмами, в яких енергія вірша та потужність вислову досягають максимальної сили. Тому збірка «Думи і мрії» (1899 р.), до якої крім згаданого циклу ввійшли «Мелодії» та «Відгуки», не могла не викликати Франкового захоплення. «Україна, – писав письменник, – на наш погляд, нині не має поета, щоб міг силою і різносторонністю свого таланту зрівнятися з Лесею Українкою».

1902 року в Чернівцях виходить третя збірка Лесі Українки «Відгуки», до якої увійшли частково поезії, написані у 1899-1901 рр., поетеса не включивши сюди віршів, позначених інтимними почуттями, а також позбавлених ширшого громадянського звучання. Збірка прикметна насамперед розширенням тематичного діапазону, поглибленням розробки контрастних ідей, що невдовзі приведе її до діалогу й драматичних поем, а ще уважним і глибоким прочитанням культури інших народів, окремі історичні епізоди яких «відгукувались» чи були співзвучні з аспектами з національної історії українського народу. В цій же збірці помітне своєрідне потрактування так званих міграційних мотивів та образів у творчості Лесі Українки. Наприклад, виражені в «Єврейських мелодіях» почуття гніву й скорботи поневоленого народу з більшою силою і глибиною прозвучать у драматичній поемі «Вавилонський полон» (1903 р.). До речі, Леся Українка вбачала глибший зв'язок і множинні паралелі в історії єврейського й українського народів, які, маючи вітчизну, не мали або не мають своєї держави.

Після «Відгуків» Леся Українка більше не видавала своїх поезій збірками. Четверта книжка її поезій «На крилах пісень» (1904 р.), що появилася у Києві, не містила нових творів, а ряд з відомих були вилучені цензурою. Творячи на Україні, Леся Українка змушена була, як і переважна більшість інших письменників, друкувати свої твори на чужині. Напередодні ХХ-го століття подібний анахронізм міг існувати тільки в межах російського великодержавного шовінізму, який з невеликими перервами продовжиться аж до наших днів.

Микола КОРСЮК

(Продовження на 6 стор.)

145 років із дня народження ЛЕСІ УКРАЇНКИ

(Початок на 5 стор.)

Нова сторінка в творчості визначної поетеси – це драматична поема і поетична драма. Серед соціально-побутової драми, яка переважала до того часу на Україні, поява проблемної філософської та психологічної драми в її різноманітних формах (драматичний діалог, драматична і трагедійна поема, драматичний етюд, монолог тощо) з образами широких узагальнень, символічного звучання свідчили про новий розвій української драматургії. Еволюція Лесі Українки від викривальної суспільної драми, «яка має на увазі якраз критику самих установ» до глибокої, багатоступінчастої символіки – це шлях сходження українського поетичного театру до його світових вершин. «Поряд із Стрінбергом, О'

Найлом... драматичні поеми Лесі Українки становлять вершину театру нашого століття», – твердить, наприклад, французький професор Жорж Люсіані. «У пущі», «На полі крові», «Оргія», «Камінний господар», «Кассандра», «Лісова пісня» – ось кілька заголовків, які засвідчують майстерну зрілість письменниці, глибоку оригінальність в трактуванні знайомих сюжетів і драматичний поєдинок ідей в ім'я людяності, духовного повнозмістя й служіння красі. Вони б були честю для будь-якої літератури, ім'я Лесі Українки вписуючись поруч з іменами Гауптмана, Ібсена, Метерлінка, Клоделя, Жіроду та інших представників так званого поетичного театру. А в українській дожовтневій драматургії Леся Українка – постать першої величини. Жаль, однак, що театральна громадськість світу

так мало ознайомлена з художніми досягненнями письменниці. Воно на шкоду як українській, так і світовій драматургії, в тому числі й румунській, де Леся Українка відома лише з однієї збірки поетичних перекладів, не повністю завжди вдалих, та поміщеної в ній драми «Камінний господар». Але жаль нарікати на чужих, коли одна з драматичних поем письменниці «Бояриня» була оприлюднена лишень недавно на сторінках журналу «Прапор» (№ 9, 1989).

Глибоко новаторська, сповнена поезією й драматичним зіткненням характерів та ідей, драматургія Лесі Українки тільки що розкривається, будучи на підступі до свого глядача й реального успіху. Слово сіяча дум і мрій, 145-річчя з дня народження якого відзначає світова громадськість 25 лютого цього року, промовляє до нас невіддівітною красою й болем. Таким воно озоветься і в майбутніх поколіннях, оновлюючись, як Мавка, яка не гине, бо «має в серці те, що не вмирає».

Таке речення найбільше заболіло мене під час ще доноворічної розмови по телефону з мою нещасною українською подругою з Донецька.

До того часу ми звикли регулярно вести листування, яке розпочалося дуже давно, ще за нашого шкільного віку. Але в останні два роки воно раптом обірвалося. Мої листи на адресу в Донецьк стали повертатися назад навіть і тоді, коли були вислані з Італії, без пояснень (на конвертах подавалися лише якісь цифри). Нагромадилось таких... «викиднів» аж п'ятеро.

Тоді я наважилася рискнути, тобто прямо зв'язатися з далекою подругою. На щастя, я знайшла її давній домашній номер в записній книжці Павла. (Він був дуже акуратний до всього. Там я знайшла багато, між іншими, і цей адрес, на котрий висилаю лист).

Признаю, я була дуже схвильована, коли взяла трубку. Та цього разу нам пощастило і ми змогли почути одна одну, ніби нічого незвичайного не сталося. Ми дуже обрадувалися, подібно до того першого моменту, коли нам удалося зустрітися віч на віч. Я перебувала в екскурсії в Києві, а вона навмисне прибула літаком для нашої зустрічі. (Мене вражає ще й тепер те щире її признание, що, якби не я, не появилася би нагода для неї відвідати свою столицю. Бо таки вже й не появилася!..)

Під час нашої досить довгої телефонної розмови я змогла дізнати багато новин про неї, її сім'ю, її місто, а навіть і про Україну взагалі.

Насамперед я дізналася, що і вона продовжувала за останні два роки висилати мені листи і що була неспокойна, чому я не відповідала. Листи не поверталися, тому нічого не могла знати про причину мого «мовчання».

Найбільше говорила Людмила, це зрозуміло, бо в неї нагромадилось на душі дуже багато сумних, тяжких переживань. Розповідала про себе і про своїх двох синів. Старший живе у Львові, тому не може до неї писати прямо, а ... почерез Кишинів. Менший, Юра, мешкає разом з нею і з другою дружиною, яка є росіянку. То ж саме вона заставила його ... замурувати двері до кімнати тещі, щоб було ясно: між ними мусить стояти ... границя! Ще з її листів я з подивом

**«Тепер я живу ні в Україні,
ні в Росії, а в якійсь-то
„республіці“!..» – гірко заявляє
українка з Донецька**

дізналась, що вже і семирічний її внук привчився ворогувати з ... Україною, де і він, і його мама, народилися. Хто міг навчити дитину відмовитися говорити по-українськи до рідної бабки, мотивуючи це такими словами: «Я ненавиджу український язык?!» А бували і такі часи, коли Люся з радістю писала про внука, якому ще не сповнилось було чотири роки, а він вже умів працювати на компютері і навіть свою бабусю пробував навчити!.. Є десь у мене така фотографія: Люся та Ігор за компютером. Варто би її пошукати тепер...

Інша тема нашої розмови була про гроші, про які подруга і раніше скаржилася: і за комуністів, і за демократів, але тепер – якнайгірше. Нова «влада» не визнає її навіть право на пенсію. Говорять так: «Їдь на Україну, хай там тобі дадуть!»

Так що Люся змушена щомісяця перетинати нову штучну поки-що границю з потрібними паперами, щоб одержувати зароблені гроші.

Розповідала вона і про їхній повсякденний неспокій: «Нема миру, Валя! Тут весь час стріляють: то росіяни, то українці. Нема миру, мабуть, вже й не буде ніколи!»

Одна лиш вістка була в спромозі обрадувати мене, бо про своє здоров'я сказала так: «Добре почуваюся, бо ще ходжу; а якщо ходжу, то можу сама про себе дбати, покупки робити, город доглядати.»

Про мене не знала віддавна. Остання відкритка від неї була перед Великоднем, на котрій вона нам обом бажала доброго здоров'я і щастя. А Павла вже не стало. То ж мусіла я подати й таку звістку. Розуміється, що така звістка її засмутила, бо вони гарно спілкувалися. Павло писав листи, бо йому

легше приходили потрібні слова. Останні його листи були про наш намір поїхати машиною до Донецька, щоб з нею зустрітися, але й футбольні матчі, що там відбувалися, його дуже кортіло побачити. Тому вона собі пригадала ту другу нашу зустріч, коло Чорного моря, в місті Одесі.

В кінці розмови Люся згадала електронний адрес свого сина, яким ми змогли би надалі користуватися. Я дуже зраділа і потім навіть поспробувала написати чималий текст на тему новорічних поздоровлень. Відповідь на те прибула, але не від Люсі, а від Юри. Його текст був аж задуже формальний і був не по-українськи, а по-російськи. Через тиждень і щось я знову звернулася прямо до Люсі і попросила, щоб вона написала свій домашній номер по телефону. Я його втратила, купивши новий телефон. Та й посьогодні не одержала відповідь. А минув уже місяць.

Дивлюсь на наші адреси: її вулиця називається Вереснева, але тепер потрібно писати Сентябрьская. Моя в Онештах – 13 Septembrie.

Могло статися, щоб ось так абсурдно перервалася наша переписка, яка почалась ще в 1954 році?!

Тоді ми були ще ученицями. Позналилися через листування. А сталося це тому, що наш Серетський ліцей мав професійний зв'язок з українським ліцеєм міста Яма Донецької області. Наша вчителька російської мови пробула там, де вчилася Людмила, два триместри і там викладала російську. До нас приїздила їхня вчителька і викладала російську в нашій ліцеї.

З цієї нагоди вона подала нам їхній адрес і чимало імен. Це були учні, які добровільно записалися, щоби розпочинати з нами листування.

І серед наших було досить тих, які взяли за таку справу. Деякі не дуже довго дотрималися цього експерименту. Були й такі, що взяли це всерйоз і продовжували листування. Між ними були і ми з Людмилою Бабенко.

Я мала надію, що доведу це листування аж до самого кінця. А може, це вже і є той... кінець?..

Валерія ШОВКАЛЮК

БІЛЕ І ЧОРНЕ

«ЗА НАШЕ ЖИТО – НАС ЩЕ Й БИТО?»

Поволі-поволі сучавським сурівцям починає падати полуда з очей, починає прояснюватися у голові відносно їхнього кумира, депутата Івана Марочка, кандидата на функцію голови Союзу українців Румунії на останньому З'їзді нашої організації, що відбувся наприкінці минулого року у Сігету Мармаціей. Як у скандинавській казці, вони побачили, що «король голій», себто, що ним керують тільки особисті амбіції, що він ладен розколоти єдність нашої громади, аби тільки помститися за поразку, якої зазнав на українському національному форумі. А вони, піддавшись облудним обіцянкам, горою стояли за ним, за своїм буковинцем, голосували за нього виходом із залу, коли їм здавалося, що їхнього обранця «кривдять» опоненти.

Голосування – демократична форма вибору, і в цьому аспекті буковинців, як людей, що дотримуються даного слова, можна було зрозуміти.

Але після того, як жереб було кинуто, вони, мабуть, чекали, що їхній кандидат повернеться до конструктивності і, визнавши шляхетно перемогу контркандидата, повернеться до виконання своїх депутатських обов'язків і діятиме з новим проводом СУРу на користь української громади. Та вони з подивом дізналися, що замість цього пан депутат оскаржив результати з'їзду у суді. Хоча це його демократичне право, воно може тільки завдати шкоди нормальній роботі нових обраних керівних органів СУРу, включно комітетам філій, які голосували за нього.

Більше того, вони дізналися, що пан Іван Марочко подав до суду і всіх, без винятку, делегатів Конгресу!

Це як у тій повчальній приповідці: «За наше жито – нас ще й бито!»

Ще суцільний абсурд – вислати позов на ім'я всіх делегатів, аби вони ходили до суду і пояснювали чому голосували так чи інакше. Це в умовах таємного голосування, коли кожний делегат за власною совістю ставив печатку на ім'я свого обранця!

Як буковинець, хочу повірити, що мої земляки відтепер знатимуть хто є хто і зроблять належні висновки.

ДВОЛИЧНИКИ

У давньоримській міфології є Янус, бог часу, якого зображували з двома обличчями – старим і молодим, оберненими в різні боки. Переносно – Янус це дворушник, підступна людина, якої треба остерігатися, бо вона ладна на всілякі підлості.

На жаль, трапляються януси і серед наших українців.

Та щоби вказати пальцем на них, пригадаємо одну з прикрих подій в житті української громади, яка давно канула в небуття. Так, за головування покійного Степана Ткачука знайшлися серед українців (головно на Мараморощині) люди, які відкололися від СУРу, утворивши нову організацію – Демократичний Союз українців Румунії, прозваний справжніми українцями «одуром». Мав він кволе і недовге життя, особливо після того як його «лідером» став шахрай та дурисвіт Дмитро Морган.

Хоча по розкольніцькій організації давно забовкав дзвін, виявляється, що іще існують її ностальгіки. Бо ось, одна поважна пані (не називаю її ім'я з поваги до її віку та славної родини) штучним диханням оживила в Бухаресті дсурівську організацію і навіть організувала в Інформаційному центрі Посольства України в Бухаресті культурний захід.

В умовах демократії кожен має право вибору, право вступати до тієї чи іншої організації, засновувати, в рамках закону, нові організації, асоціації, товариства, навіть і політичні партії. Тому не буду засуджувати діяльність «воскреслого» дсурівського осередку.

Торкнувся я цієї проблеми з принципових причин, а саме: поважна пані часто приходила на культурні заходи Бухарестської філії СУРу, хотіла друкувати книги на сурівські гроші, «забувши» признатися, що очолює, хоча із званням почесної голови, організацію, ДСУРу, останній лідер-самозванець якої попадає із в'язниці у в'язницю. А виконавчим головою обрана ще вчорашня молодша сурівка.

Більше того, на фото, розміщених по інтернеті, на дсурівському заході були присутні кілька членів сурівської столичної організації, а серед них красувалася і одна дамочка,

яка, як собі пригадую, була обрана до керівного комітету бухарестської філії СУРу.

Куди дивитися голова Бухарестської філії, чи знає вона на якому полі «пасуться її овечки» і чому вони забрели «у шкоду»?

«ДЕ ТОНКО – ТАМ І РВЕТЬСЯ»

«А хто його знає на що він моргає...»

У країна має досить своїх «синів нерозумних», аби панькатися ще й з таким пройдисвітом, як Дмитро Морган, «лідером» організації, по якій вже давно забовкав дзвін, хоча ностальгіки ДСУРу (прозваного одуром), ще подибуються подекуди, наприклад, у Бухаресті.

Отож, жалюгідний комбінатор, пише сучавська газета «Моніторул», відбувши певний строк засудження, аби позбутися іншого ув'язнення, «емігрував» в Україну, точніше у Чернівці, де кинувся у новий «бізнес» з мінеральною водою у Будинцях Сторожинецького району, де, як заявляє він, разом з кількома місцевими підприємцями нібито купив фабрику високоякісної мінеральної води, але, здається, та купівля не була повністю легальна, маючи ще й інших акціонерів.

О бурений тим, що дехто пхає йому палиці у колесо майбутнього вигідного бізнесу, Дм. Морган вирішив замельдувати на них у Чернівецький міліції, але там на нього чекав неприємний сюрприз. Українські міліціонери пригадали собі, що на ім'я афериста Моргана існує міжнародний ордер на арешт, виданий румунськими властями, тому наділи йому наручники, а згодом видворили з української території, на якій він безкарно перебував понад півтора року.

Не щастить на вигідні бізнеси, на лідерські кар'єри Дмитру Моргану. Всюди після ілюзорного «тріумфу» виникають перепони, або «нитка», яка зв'язує його з ними, затонка і швидко рветься. А його махінації, яких почали були називати «морганіадами», всі провалилися, бо не мали під собою правдивої підстави. Тепер все, що залишається йому – це повідомити своїх кількох жалюгідних прихильників про новий адрес вимушеного «відпочинку», куди б могли вони передавати посилки.

Михайло МИХАЙЛЮК

Кажуть, що рідну мову дає мама, а національність дає тато. Так, чи не так? Якщо воно не так, то хто мені це пояснить?

Чому я «зачепив» цю тему? Тому що 20-го лютого святкуємо «День рідної мови».

Я належу до того покоління, що вивчало всі предмети по-українськи до п'ятого класу. У шостому класі ми перейшли на румунську мову. Не було нам легко, розуміється, що і мені так само.

Я ніколи не скаржився на це!

Здав іспити до Серетського ліцею, де вивчав українську мову. Це означало, що ті, котрі вивчали українську мову, мали заняття від 14-15 годин. Уявіть собі ...

Дуже багато моїх знайомих, які закінчили український ліцей у Сереті, значить старші від мене, «забули» рідну мову. Вони кажуть так: Мой

Коля, я оженився на румунці, не мав з ким говорити «по-нашому», а ті газети, що мені даєш: «Український вісник», «Вільне слово», «Наш голос» та «Дзвоник» я не умію читати. Каже один: я дуже тяжко «діскукувався» читати.

А знаєте ви, де вони проживали? В Сучаві, у Ясах, Фелтіченах, Радівцях, Кимпулунзі, Сереті, Ґура Гуморулуй і в Бухаресті.

Знаєте, що я їм сказав? Хлопці, «Новий вік» знаходився на продаж в усіх кіосках, у Сучавській книгарні можна було купити українські книги, які виходили у «Критеріоні». Абонамент на «Новий вік» був 6 леїв на рік, та й книги не були дорогенькі ... Я казав, я слухав!

Багато наших так званих «українців» казали мені: ми вивчали українську мову у генеральній школі, але це нам ніколи нічого не допомогло: No comment!

Моя точка зору

ДЕЩО ПРО РІДНУ МОВУ ТА ЇЇ ДЕНЬ

60 років тому на сцені школи в Марицейці молодь села виступала в п'єсі «Наталка Полтавка», але 20 років після того молодь уже не знала української мови!

Я працював 10 років у румунському селі Пергівці. Між Пергівцями і Марицейкою текла і ще тече річка Сучава. Коли я переходив її з Марицейки до Пергівців, «автоматично» починав говорити румунською мовою, тобто був «румунном». Коли переходив з Пергівців до Марицейки, ставав «українцем».

Понад 20 років я працював у Сучаві між румунами, які мені казали, що заздять мені, бо я знаю одну мову більше, як вони. А наші бідолашні українці цураються своєї мови! Чому, панове?

Наші так звані «українці» дуже «горді», коли їдуть до Чернівців, щоб купити «їсти, пити та курити». Тоді вони стають «чоловіками», які знають говорити по-українськи! Інтересно, хіба не так?

Я зустрічав і зустрічаю багатьох «наших», які цураються материнської мови: тут добре опублікувати вірші про рідну мову.

В 2015 р. я брав участь у зустрічі з нагоди 50-річчя від закінчення ліцею. Брала участь ті, що закінчили серетський ліцей півстоліття тому: класи XI-A, XI-B, XI-C.

Знаєте, що я почув від одного однокласника? Ось що: Мой Коля, я вивчав українську мову від першого класу до сьомого, та ще три роки тут, у Сереті, але тобі скажу прямо: «Îmi este scârbă de limba ucraineană»!!!

Тут я зацікавив! Значить людина, яка закінчила факультет, яка зайняла високі посади, може так ставитись до рідної мови?!

Микола КУРИЛЮК

Буковинські трафунки-спогади

«ГОРБЛЕНДА-ГАБРОУ»

В одинадцятому класі ліцею до шкільної програми було включено новий предмет – геологію. Але наш Серетський ліцей був українським, усі предмети вивчалися рідною мовою за рядянськими підручниками – з фізики, хімії, математики, граматики, літератури, основ дарвінізму та ін. Отож і геологія за профілем ліцею мала викладатися по-українськи. Оскільки найближчим до геології предметом була географія, яку нам викладала Ольга Худиковська, то новий предмет «упав» на її голову.

Та біда була в тому, що підручник з геології був румунською мовою, виданий Міністерством освіти Румунії – в радянській школі геологія не вивчалася. За здоровим глуздом її треба було викладати нам по-румунськи, але, повторюю, наш ліцей був український, в ньому верховодили радянські посланниці – спочатку товаришка Наталя Василівна Клименко, а опісля Варвара Іванівна Толбатова, а вони такого не дозволили б нізащо! Три години на тиждень державної мови і все!

А геологія наука складна, вона вивчає будову і розвиток Землі, склад, будову і рухи земної кори, утворення корисних копалин та інші такі «штуки», над якими треба ламати голову.

Звідки милій Ользі Худиковській було знати усі ці премудрості, та ще й по-українськи, вона ж

була учителькою географії, походила з бессарабських біженців, які після анексії комуністичною імперією Північної Буковини і Бессарабії опинилися в Румунії. До того ж її українська мова мала виразну російську закраску, як у більшості бессарабців. Та якби відмовилася викладати новий предмет, їй би «перепало на горіхи!»

Тож береться (без словників, без інтернету!) бідна учителька викладати нам геологію українською мовою, яку страшенно калічить, бо звідки їй знати українську назву різних процесів, геологічних ер, мінералів, порід, шарів, тектонічних явищ та інших «головоломок»? Тому вона, натрапивши на черговий «камінь спотикання», називає їх по-румунськи за підручником. Це нас, учнів, розважає іноді до сміху, і часто у перервах перекидаємося, мов м'ячиками, різними породами та мінералами, які іноді стають прізвиськами того чи іншого учня, бо відповідаючи учительці, щоби одержати сяку-такую оцінку, загикувався ними.

Чомусь нам дуже посмакувала «Горбленда-Габроу» – назва якоїсь породи, якою ми охрестили учительку геології, милу Ольгу Худиковську, яка стала невинною жертвою парадоксів тогочасної української освіти за радянськими порядками.

«Називайте мене Хризант Іванович»

Перед радянськими наставницями – Наталією Василівною Клименко та Варварою Іванівною Толбатовою – ніхто не смів писнути, бо

С. Воробкевич

РІДНА МОВА

*Мово рідна, слово рідне,
Хто вас забуває,
Той у грудях не серденько,
А лиш камінь має.*

*Як ту мову нам забути,
Котрою учила
Нас всіх ненька говорити,
Ненька наша мила.*

*У тій мові нам співали,
Нам казки казали,
У тій мові нам минувшість
Нашу відкривали.*

*От тому плекайте, діти,
Рідну свою мову,
Вчіться складно говорити
Своїм рідним словом.*

В. Терен

РІДНА МОВА

*Як то гарно, любі діти,
У вікно вам виглядати!
В ньому все: тополі, квіти,
Сонце й поле біля хати.*

*На оте вікно ранкове,
Що голівки ваші гріє,
Схожа наша рідна мова –
Цілий цвіт вона відкриє!*

*Бережіть її, малята,
Бо вона – віконце миле,
Що колись до нього мати
Піднесла вас, посадила...*

тому їй і вислано було до Серетського українського ліцею – насаджувати основи і принципи «найпередовішої в світі» освіти, її регламенти й порядки. Вони стояли навіть вище директора ліцею, яким тоді був Богдан Яричевський, син письменника Сильвестра Яричевського.

Усе, що вони веліли – виконувалося.

За успадкованою ще від Австрії звичкою ми своїх учителів поштиво називали пані професорка і пан професор, а товаришкою і товаришем – тільки в офіційних обставинах.

Та якось заходить до класу поважний викладач історії пан Яцикевич і каже, що від сьогодні ми повинні звертатися до нього Хризанте Івановичу. Ми зацікавилися від подиву, а потім пирснули сміхом, бо хіба можна пана професора брати «на збитки», звертатися до нього по-панібратськи, як до першого-ліпшого вуйка, та ще й таким дивацьким ім'ям як Хризант, якого ніхто ніколи не чув і не снів. Може, пан професор жартують, може, він то вигадав, бо хіба не вигадував і не перекручував іноді й імена учнів? Так ученицю Євфрузину називав Фрузею, Николайка Колюцьком, пустотливого Петрика Бакерчуком.

Забуваючи про дисципліну, ми враз загалакали, але пан професор оговтав нас, сказавши, що такий наказ дала **пані** !! Толбатова... А її розпорядження мусять виконуватися!

На уроці того дня, ламаючи язик, дехто з нас, піднімаючи два пальці, називав пана професора Хризантом Івановичем, та на наступному всі забули і повернулися до поштивного пане професор, а він махнув на то рукою, мовляв, уперті ми, як віслики...

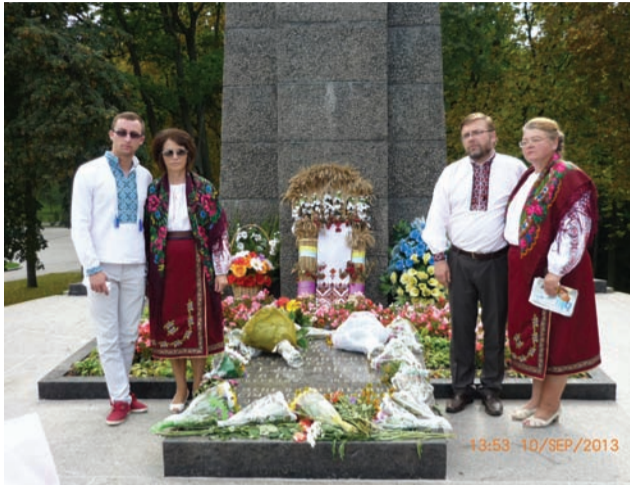
Михайло МИХАЙЛЮК

Дорога в Україну до Шевченка

Пригадала собі як ми святкували 200-річчя від дня народження генія України, великого нашого Кобзаря Тараса Шевченка. Дуже багато подій відбулося 2014 року, коли головою Сучавської філії СУРу був Борис Петрашук. Одна із них була названа «Шлях Тараса» – екскурсія до Канева, на гору Тарасову, де покоїться Великий Кобзар.

В екскурсії брали участь українці з Тульчі, Яс, Ботошан і Сучави. Дорога була довга, але цікава, бо пролягала через українські міста і села, прямуючи до Шевченка, і не снилося нам таке щось бачити.

Перейшли Прут, Дністер, міст через каньйон, і стали біля ресторану «Мрія козака» близько цитаделі у Кам'янці Подільському. Ми відвідали цитадель. Вечером дійшли до

снення цього проекту. Знаменитий пейзаж, Дніпро тихо тече, так як Тарас бажав, навкруги тишина, дерева, квіти, зелена трава і десь якась пташечка щebetала біля могили. Наша група заспівала кілька пісень на вірші Шевченка і про нього, ми поставили квіти, а потім момент мовчання – ми бачили перед очима всю його творчість і життя. Відвідали і великий музей, присвячений творчості і життю Великого Кобзаря.

На третій день ходили відвідувати Печерську Лавру – церковний комплекс з 24 монастирями і 2 печерами з святими мощами. Відвідали монастирі Святої Софії, Володимира, Андрія, Михайла. Були і перед «Золотими Воротами» Києва.

Багато українських пісень співали, кожний із свого повіту. На початку екскурсії ми не пізнавалися, але до повернення стали друзями. Так я пізнала пані Валентину із Тульчі, котра співає у гуртку «Задунайська Січ». Хоч минуло два роки відтоді, ми говоримо по телефону і співаємо одна другій

Києва, де нас чекали готель «Голосівський» і пані Алла Кендзера, голова Секретаріату Асоціації «Україна-Світ». Як дійшли на другий день до Канева, нам не приходилося вірити, що Бог Святий допоміг. Думаю, що кожний справедливий українець повинен віддати свій поклін перед могилою Т.Г. Шевченка. Ніколи не забуду той день, і дякую тим, що зробили можливість здій-

наші рідні українські пісні. В тій екскурсії вона нам заспівала гарну українську пісню, що вона її склала, слова котрі нам зайшли глибоко в серце і не можемо їх забути. Я хочу написати ці слова, складені пані Валентиною із Тульчі.

*«Дорога на Україну,
Дорога далека,
Мій рідний край веселий
Мій рідний край серця.*

*Твоїх батьків ми діти,
І як нам далі жить,
Позволь нам, Україно,
До тебе приходить».*

Більше строф має ця пісня, але, може, пані Валентина вам її напише, бо то її вірші і музика.

Те, що гарне в житті, не можна забувати, а в кого українська справедлива душа, той ніколи не буде кривити нею.

Феліція ГРИГОРАШ

Марицейський звичай

Давно, як родилися діти, всі вони діставали ім'я із святої книги. Котрого дня народилася, то так називали малу дитину, або за найближчим великим святом: Св. Василя, Івана, Юрія, Петра і Павла, Іллі, Марії (Богородиця), Дмитра, Михайла, Миколи, ітд. В теперішні дні повигадували всілякі імена, що навіть не легко вимовляти їх, але це інша справа.

Казали, що діти, котрі діставали ім'я святих, мають багато щастя у житті. Вони благословенні від Бога. Кожне ім'я має своє значення:

Василь – король, керівник; Іван-подарок від Бога; Юрій-фермер, робітник поля; Андрій-відважний, сміливий; Петро – сильний, міцний, як камінь; Николай, Микола –

перемога народу, переможний; Михайло – порівнюваний з Богом; Дмитро – землямати, святий зв'язок людини з природою ітд.

Численні і великі чудові діла мають зв'язок з святими іменами. Важливо, що кожна людина має своє ім'я. А той, котрий називається Василь, Іван, Юрій, Петро, Михайло, Дмитро, Микола має нагоду святкувати так, як належиться.

У Сучавському селі Марицея, де живуть багато українців, є гарний звичай. У вечір, напередодні свята іменин кладеться ялинка, прикрашена кольоровими папірцями. Серед них сховано поздоровчий лист для святкованого, аби він довго його шукав. Ялинка може бути прив'язана на брамі, на ганку, на дереві біля хати, або аж на комині хати. Вночі, дуже пізньої години, часом і над ранком, можна її прив'язати, аби ніхто не бачив. Як спіймали того, хто її прив'язав, то обов'язково мусів дати півлітра самогонки – горілки вареної дома з цукрового буряка. Як святкований був багач, то у нього було більше яличок і

повинен був приймати багато гостей.

Пригадую з дитинства як ми святкували мого вуйка Василя (Сюня), брата мого батька. Мій брат Михайло прив'язував ялинку дуже високо. На Новий рік, на Василя, наша родина сходилася дома у вуйка, де жили наша бабка і дід, та святкували до темної ночі. Так само відбувалося і у нас дома на Св. Івана Хрестителя, бо мій тато був Іван. Люди були веселі, забували клопоти і такі гарні українські пісні співали, що ніколи їх не можна забути: «Зацвила ружа трояка», «Кину кужіль на полицю», «Ой не ходи, Грицю, та й на вечорниці», «Ой у лузі червона калина», «У долині у коршмині» та інші. Мій тато брав дві ложки і бив у стіл так як у бубон, а мій вуйко грав на скрипці, і ось так виходив гарний спектакль.

Давні звичаї були дуже гарні, багато їх забулося, але кожний з нас, котрий любить і поважає культурну працю, повинин шукати і розбудовувати наше коріння.

Феліція ГРИГОРАШ

ІДЕНТИЧНІСТЬ – БОЖИЙ ДАР

Господь Бог сотворив світ, об'єднав людей у нації і надав кожній із них власну долю. Кожна нація, кожний народ керується за своїми правилами та власною свідомістю. Характерною ознакою нації є мова, на основі якої складається культура.

«Мова, Слово це Космічний Код, що його Бог дав кожному народові, кожній нації, і за цим кодом вирізняв усі народи, спілкується з ними їх Мовою. Бог нагородив Людину найкоштовнішим і безцінним Даром – Мовою.

Закарбуймо в пам'яті собі, своїм дітям і онукам святу Істину: якщо Українець, Німець чи Китаєць розмовляє з Богом чужою мовою-кодом, Господь не чує його! Кожна людина, кожний народ хоче жити у Ласці Божій, отож говорить рідною мовою. Шануймо той Божий Дар!» (Марія Боднарчук).

На жаль, більшість батьків які володіють рідною мовою, вже не навчають своїх дітей нею розмовляти, вказуючи різні причини, тому учні вивчають українську мову в школі майже як іноземну. Такі батьки вважають, що рідною мовою, успадкованою від предків, вже не модно розмовляти, що вона шкодить дитині у вивченні румунської державної мови. Це дуже дивна річ, і не знаю які мудреці дійшли до такого висновку, тому що де не прочитаєш освічених людей, всі підкреслюють позитивний вплив, який має рідна мова, незалежно чи вона українська, польська, німецька, у розумовому розвитку дитини. Діалект не треба сприймати як шкідливий, за його допомогою розвивається і удосконалюється літературна мова. Це перевірені речі ... хто бажає зрозуміти, той зрозуміє, хто ні, боже прости.

Цікавий факт, що наша держава признає і забезпечує (Конституція Румунії – ст.6 (1)) національним меншинам право на дотримання й удосконалення етнічної, культурної, мовної та релігійної ідентичності. Тому меншини повинні усвідомлювати, що втрачаючи мову, втрачаєш ідентичність.

Німецький мовознавець Йоганнес Вайсбергер стверджував, що мова - один із найголовніших природних властивостей громади, без якої втрачається ідентичність, і в кінці-кінців, зникає громада. Мова зникає не тому, що її не вчать інші, а тому, що нею не говорять ті, хто її знає...

Як може будь-яка нація чи меншина забезпечити собі майбутнє, як не за допомогою молодих поколінь, що виховуються у школах. Наші учні – це наше майбутнє...

Викладач це людина, яка освітлює розум, вважається «творцем людської душі, плугатарем і сіячем». У викладачів рідної мови важлива місія. По-перше, усвідомити батьків, щоб навчали своїх дітей розмовляти рідною мовою та пояснили насправді хто вони, якого походження. Якщо ти народився із українських батьків та живеш у Румунії, яка твоя національність?

Національність не має нічого спільного із громадянством, це треба уточнити із самого початку. Одні все ж таки плутають значення цих понять. Ми, українці з Румунії, є двомовними: крім рідної, української, добре володіємо румунською мовою, за допомогою якої удосконалюємо нашу освіту й здобуваємо різні професії, сприяємо розвитку держави Румунії. Для нас рідна українська мова – це ключ до відродження ідентичності, це наше коріння, наше ставлення до цього приносить повагу чи навпаки зневагу... «Якщо тобі властива національна свідомість, тоді ти людина, гідна поваги» (Василь Долінський).

Хто поважає людину, яка «своє рідне під ноги кидає»? Молодим поколінням необхідно прищепити гідність, повагу і щирість до свого. Усвідомити учнів, що етнічна ідентичність це природжений дар. Залежить від свідомості кожної людини як використовує такий цінний дар і як ставиться до нього. Також треба подати інформації про історію, культуру рідного роду, спонукати інтелектуальну зацікавленість учнів щодо рідного. Через брак або недостовірність інформації вони часто не здатні оцінювати, а ще гірше – відрікаються свого рідного, ігнорують свою ідентичність... « Ти зрікся мови рідної, / Нема тепер у тебе роду, ні народу. / Чужинця шани ждатимеш дарма – / В твій слід він кине сміх – погорду! / Ти зрікся мови рідної ...» (Дмитро Павличко).

Стрітення

У кожного місяця є свої свята, котрі в народі називають «годовими празниками». В січні це Різдво, Василя (Новий рік) та Водохреща. Одне годове свято – Стрітення припадає на середину місяця (15 лютого). В цей день селяни стежать за погодою, бо «лютий до березня в гості приїжджає», щоб на Стрітення зимі з весною зустрітися. Хто кого переборе, то такою й буде погода до початку березня.

У народній уяві Зима – це стара баба в полатаному кожуху та діравій хустині, поточеній мишами. За плечима в неї теліпається зморшквата напівпорожня торбина, а в руках горнято, наповнене льодом.

У такій уяві начебто Зима на Стрітення виходить навстріч Літові-Весні – симпатичній дівчині; в неї нова помережена сорочка. В руках у дівчини серп і жмут збіжжя. Перед тим, як розпочнеться двобій, між ними відбувається діалог:

– Боже поможи тобі, Зимо! – звертається Літо.

– Дай, Боже здоров'я! – відповідає Зима.

– Бач, Зимо, – дорікає Літо, – що я наробила і напрацювала, ти все поїла й помила!

У деяких місцевостях це свято має й інші назви – Зимобор та Громниці. Цього дня у церквах відбувається служба, після якої святять воду й свічки.

У давнину кожен господар мав обов'язково приготувати власну «громничку»-свічку й нести її, щоб весняна повінь не зашкодила посівам.

Літом під час грози, щоб блискавка не влучила в господарські споруди, селяни запалювали «громничку» як оберіг від лиха.

Важливу роль у повсякденному житті відігравала стрітенська вода. Вона мала ті ж властивості, що і йорданська. Селяни, йдучи до церкви, брали з собою посудину. Наповнювали свяченою водою і зберігали її протягом року. Вона вважалася цілющою; нею натирали на тілі хворі місця. Напровесні, виганяючи худобу в поле, скроплювали її стрітеницею.

* * *

* Якщо на Стрітення півень нап'ється води, то хлібороб набересться біди.

* Якщо на Стрітення півень нап'ється на порозі, то на Євдоху (14 березня) віл напасеться на дорозі.

* Коли на Громницю півень нап'ється водиці, то на Юрія (6 травня) кінь напасеться травиці.

* На Громницю маєш зими половицю.

* Як на Стрітення капає зі стріхи – не знайдеться з літа потіхи.

* На Стрітення повертається птиця до гнізда, а хлібороб до плуга.

* Якщо на Стрітення холодно, то вже скоро весна.

Підготував М. КОРНИЦАН

Так що ціль різних подій – вистав, пісень, танців, звичаїв та традицій, це для закріплення рідної мови, розвитку, удосконалення та забезпечення її невмирущості. Якщо любимо насправді нашу мову, то дбаймо про її майбутнє, розмовляючи нею. Якщо ні, за кілька років що передамо майбутнім поколінням? Потрібно серйозно задуматися над тим, що ми сприйняли рідну мову від наших рідних, які навчили нею розмовляти, а у нас який обов'язок? ... Із любов'ю та пошаною звернімося до рідної мови та даймо те, що належить їй. («Боже, Отче милостивий, / Ти нам дав ту мову красну, / Поміж мовами найкращу, / Нашу рідну, нашу власну... / Поможі, Небес Владико, / Хай буде по Твоїй волі, / Щоб та мова гомоніла / Вільно: в хаті, церкві, в школі.» (Юрко Шкрумеляк - «Молитва за рідну мову»).

Анка МАЙДАНЮК ШТЮБІАНУ

В Ульмі і сусідніх українських гуцульських селах церква живе і розвивається

Хочу ознайомити наших читачів з духовним життям в моєму гуцульському селі Ульма, а також і в сусідніх селах Ізвори (Ізвоареле Сучевей) та Бродина, що на північному заході Сучавського повіту.

Перша православна церква у цій гірській зоні була в селі Селятині (тепер Україна) на кордоні із нашою громадою Ульмою, заснованою після Другої світової війни. Ця церква із храмом «Пресвятої Богородиці» освячена 1630 року і є монументом, визнаним ЮНЕСКО. Побудована із дерева без ніякого цвяха – у XVII ст. На жаль, після ремонту, здійсненим Московським Патріархатом, якому підчиняється, втратила початковий вигляд, бо оббита цинком і дошками. До XIX століття була єдиною, тут у горах – від с.Стража до границі Молдови, по Черемошу, приблизно 70 км.

Тут же, на території церкви, є кладовище, на якому можна побачити цікаві пам'ятники. В Селятині проживало багато людей різних національностей: українці-гуцули, євреї (1247 осіб в 1940 року), німці, поляки, румуни, були і знатні родини. Відповідно їхні поховання вінчають гарні пам'ятники. Так, недалеко від церкви є фамільний склеп сім'ї

С. Лупчина. Церква із храмом Св. Юрія, освячена в 2000 р.

Чекані Елені з 1798 року. Навпроти церкви бачимо склеп, де похований колишній директор школи О Єльгольц. Ще одне поховання, на якому чудовий мармуровий обеліск, який гарно зберігся, хоча простояв 100 років. З напису дізнаємося, що там похований Герман Тауш, який був шкільним інспектором в Чернівцях, а потім шкільним директором. Із напису дізнаємось, що пам'ятник встановлений у 1890 році Марією Тауш та Анною Герман. Там ще похований добродій Тауш. Біля церкви в Селятині існувала капела, як кажуть гуцули «трупарня», із цвинтарем, де 1600 року вже було понад 60 гробів (інформація із документів Чернівецької єпархії), а недавно я читав у Монографії румунів Чернівецької області і українців Сучавського повіту, що Селятин до 1762 року був незаселеним?! А церква та кладовище для кого були?

Ще одна цікава інформація. Мертвих везли волами до цього кладовища в Селятині. Покійних ставили на сани і за два дні доходили до кладовища. Була відстань 30-40 км. Наприклад, із Нижньої Бродини до Селятина 33 км, із Кунунського приблизно 40 км. Воли залишалися священикові, котрий за

голосом трембіти зустрічав кортеж край села.

До Селятинської церкви належали всі села нинішньої громади Бродини і частина

С. Ульма. Церква із храмом Вознесіння Господнього, збудована в часи комуністичного режиму, освячена 1947 р.

громади Ульма (села Нісіпіт, Ульма і частина с. Лупчина), а село Маґура із присілками Рошішний та Салаші із половиною с. Лупчина належали до церкви із храмом «Пророка Іллі» із Ізвирського Шепота, збудованої в кінці XIX ст. румунськими майстрами. Будівля сягає 30 м. Кожне дерево в стіні підібране і майстерно оброблене дбайливими руками. Це пам'ятник архітектури державного значення.

Тут існувала стара церквіця, де служив понад 30 років славний священик Іракліє (Колумбієвський) Порумбеску, польського походження. У Шепоті народився композитор Чіпріян Порумбеску. Отець Іракліє заснував школу для дітей гуцулів. У своїх спогадах Іракліє Порумбеску дуже гарно говорить про гуцулів, котрі збудували велику (простірну) парафіяльну хату із банею та іншими господарськими прибудовами.

З великим задоволенням і радістю до Шепота кілька літ прибував композитор Микула із Лемберґу (Львова), який учив Чіпріяна грати на скрипці та музичну теорію.

До другої світової війни в теперішній громаді не існувало жодної церкви, лише тільки дві трупарні: в Ульмі із 1851 року, а в Маґурі із 1890 року.

Під час комуністичного режиму збудовані

Церквіця із храмом Воздвиження Чесного Хреста, хутір Кичера

за людські кошти церква в Ульмі із храмом «Вознесіння Господнє», освячена 1957 року і в селі Маґура із храмом «Покров Пресвятої Богородиці», (за старим стилем) – 1957р. Існували тільки дві каплички в Ульмі та Нісіпіту.

За останні 26 років збудована простірна церква в с. Лупчина із храмом «Великого мученика Побідоносця Юрія» – 2000р., церквіці в Нижній Костелеві, на хуторі Кичера і в с.Нісіпіту. На Хуторі Салаші збудований скит із храмом «Св. Іллі пророка», який належить до Путнянського монастиря. В селі Костілева існують дві церквіці і помешкання для монахів. В селах громади Ульма існують приблизно 20 капличок. В громаді для 2200 людей православного культу існують 3 священики, три дяки, три паламарі.

Отже, 9 церков, скит і церкви пустників та приблизно 20 капличок. У Маґурі церква та скит – школу розсунували, у Костелеві одна церквіця і дві, де служать пустники, школи (дві) розсунували на хуторі. Роблю це порівняння, бо, тому два місяці по однім телеканалі, один із запрошених висловився так: «Комуністи будували школи, а нам прийшов час будувати церкви!» Дуже добре, але все будується нелегко, за громадські гроші. Незабаром мені 70 і жду освячення церквіці в с. Нісіпіт, котра на віддалі 1 км від мого дому.

В Бродині 3 священики православні і один греко-католик Українського вікаріату з м. Радівці. До 1944 року існували 3 церкви, з яких одна православна, одна римо-католицька і одна греко-католицька – українська.

За тоталітарного режиму збудовані церкви у Садові, Нижній Бродині, а після грудневих подій у Єгришті, Бродині (у прикордонній

С. Маґура. Церква з храмом Покрови Св. Богородиці, освячена 1957 р.

поліції), у Ізворах. Після закінчення війни побудовані дуже гарні церкви у Верхній Бродині, Ізворах і Бобейці (освячена 2015 року) і на хуторах Площій, Осередок, Бук, Кунуні. Також на хуторі Площій існує монастир із помешканням для монахів старого стилю, котрі належать до Митрополії старого стилю в с. Слатіоара Сучавського повіту. І тут цікаво – три церкви для приблизно 40 хат. Правда, тут існує початкова школа – 1 учитель та один городчик – 1 вихователька, бо директор школи Йон Афлорі знав захищати людські права.

Юрій ЧИґА

«До моїх любих гуцулів» – послання Митрополита Андрея Шептицького

(частина I)

У нашому часописі № 19-20 /жовтень/ 2015 Посольство України в Румунії подало коротеньку інформацію про Митрополита Андрея Шептицького – предстоятеля Української греко-католицької церкви, котрий за мудрі настанови і великі труди отримав багато народних імен: Український Мойсей, Духовний будівничий, Провідник української нації, Великий митрополит.

Після грудневих румунських подій я мав можливість відвідати кілька разів Західну Україну, а головню Галичину, коли в Румунії і на Україні вибухли непорозуміння між православною та греко-католицькою церквами щодо повернення всього майна греко-католицькій церкві – майно забране тоталітарними режимами і передане православним церквам.

У селі Криворівня Верхівенського району, що на Івано-Франківщині, 2000 року священник, парох православної церкви цього села та владика Коломийський і Косівський Іоан освятили меморіальну дошку Андрея Шептицького, поставлену на стіні православної церкви. Це толерантність і любов до ближнього!

В той час я знав дещо про греко-католицьку віру, але більше із Трансильванії. Про греко-католиків України знав дуже мало, але про митрополита Андрея Шептицького мав деякі інформації, головню про його брата Лева та його сім'ю, яких НКВД-сти розстріляли 1939 р.

Сто п'ятнадцять років тому побував у гуцульському краю Мойсей українського народу, блаженної пам'яті митрополит Андрей Шептицький – в той час єпископ Станіславський. Постать цієї людини притягує погляди всіх свідомих українців-християн. Владика Андрей, після відвідин гуцульського краю, написав послання «До моїх любих гуцулів», яке є єдиним у своєму роді до сьогодення дня зверненням архиєпископа до вірних цього прекрасного і неповторного краю.

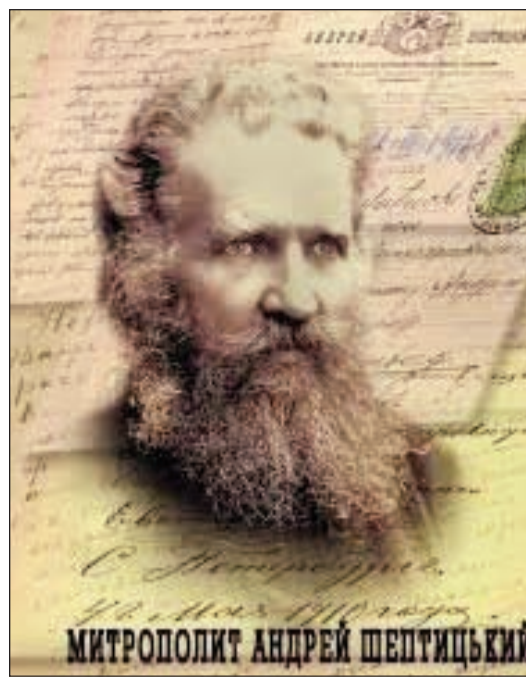
Гуцули пам'ятають і шанують владика Андрея, і в цьому не стає на заваді міжконфесійна роз'єднаність, про це засвідчує, як вже було сказано, що православна громада села Криворівні на її церкві встановила меморіальну дошку греко-католицькому митрополиту.

Митрополит Андрей Шептицький за його добрі діла увійшов в історію великого українського народу, в історію греко-католицької церкви.

Він не лише високоосвячений, але й високоосвітлена людина. Навчався на юридичному факультеті Краківського та Вроцлавського університетів. Здобув науковий академічний титул **доктора юридичних прав**. Також, вже на чернецтві, студіює філософію та релігію /теологію/ у Кракові. Після закінчення навчань отримав наукові ступені доктора філософії та теології. Був професором теології та магістром молодих ченців.

Шептицький був депутатом Галицького сейму, членом Палати панів австрійського парламенту у Відні, відстоював інтереси українського населення Галичини. У січні 1906 року Шептицький очолював делегацію до імператора Франца Йосифа, яка поставила питання про надання українцям рівних прав з іншими народами Австро-Угорської монархії.

Митрополит Шептицький підтримував розвиток освітньо-культурного життя у західно-українських землях, чим сприяв пробудженню національної свідомості українського населення. 1901 р. підтримав Сецесію українських студентів Львівського університету. 1902 р. митрополит поставив питання про необхідність відкриття української гімназії у Станіславі /тепер Івано-Франківськ/, вимагав створення українського університету у Львові, дбав про організацію фахової підготовки молоді. З цією метою сприяв становленню і розвитку хліборобської та садівницької школи в с. Коршів та Миловаці. Шептицький сприяв і розвитку української культури. 1905 року заснував церковний музей /згодом перейменовано у Національний музей ім. Митрополита А. Шептицького/, де зібрано одну з найбільших у Європі збірок іконопису.

Бувши митрополитом, Шептицький боровся за розвиток греко-католицької церкви, головню в слов'янських державах. Заснував католицьку церкву в Росії, створив апостолський вікаріат для вірних греко-католицької церкви у Боснії. 1903 року направив туди для місійної діяльності ченців-студентів. 1907 року Шептицький добився призначення єпископа для США, а 1912 і для українських поселенців у Канаді.

Після окупації на початку Першої світової війни Львова російськими військами

митрополит Шептицький був 18 вересня 1914 заарештований і вивезений спочатку до Києва, а згодом – до Росії, де утримувався у Новгороді, Курську та Суздалі. Після Лютневої революції 1917 року звільнений. Кілька місяців пробув у Росії, де організує у Петрограді Синод Російської греко-католицької церкви і призначив о. Леоніда Федорова екзархом для католицького візантійського обряду в Росії, а в Києві, митрополит призначив о. Михайла Цигельського екзархом для католиків візантійського обряду в Україні.

У вересні 1917 Шептицький повернувся до Львова і відразу включився у політичне життя краю. У своїх виступах обстоював ідею незалежності та соборності України, засуджував окупацію Польщею Галичини і ліквідацію української державності у західно-українських землях. За ці виступи Шептицького у вересні 1923 знову арештовано і лише після особистого звернення папи Пія XI звільнили. У січні 1924 повертається до Львова і продовжує роботу з розбудови греко-католицької церкви, засновує Академію греко-католицької віри. Шептицький добивався прав і православним, протестував проти переслідувань православних віруючих, проти знищення поляками православних церков. У березні 1939 року митрополит вітав проголошення незалежності Карпатської України. Під час Другої світової війни Шептицький боровся об'єднання всіх християн України навколо Київського патріархату у єдності з Римським престолом, але не знайшов порозуміння з боку окремих ієрархів, церкви та української інтелігенції.

Помер митрополит 1 листопада 1944. Похований у крипті Собору Св. Юрія у Львові.

Митрополит Шептицький за свої добрі діла для українського народу увійшов у історію України та греко-католицької церкви.

Мій намір згадати нашим читачам про послання «До моїх любих гуцулів», написане великим митрополитом після відвідин тому 115 років Гуцульщини. Послання я купив у греко-католицькій церкві м. Івано-Франківська, після святкування століття відвідин Шептицьким Гуцульщини.

Послання досить обширне, поділене на розділи:

- Подяка за тверду віру та її плоди;
 - Дбайте за єдину Церкву в Україні. Цурайтеся сектів;
 - Не занедбуйте Служби Божі. Люди – найкраща оздоба церкви;
 - П'янство – найбільший ґанч на сьогодні. Не вбивайте ненароджених дітей!
 - Молодіж кинута напризволяще;
 - Пізнавайте істини Божі, в них гармонія життя;
 - Дбайте за чистоту душі і тіла, не оскверняйте мову!
 - Станьте дорослими. Не шукайте інших богів і «посередників».
- Сила Церкви непереможна;
- Надія на співпрацю Церкви і школи;
 - Кому більше дають, з того більше спитається;
 - Який пастир, таке стадо. Моліться за священників. Майте спільну раду!
 - Віра в навернення та духовний розквіт. Пастирське благословення.

Спроектуювши послання А. Шептицького на сьогоднішній день, то владу щось би порадувало, а щось би засмутило.

Юрій ЧИГА

Чому ми заснували «Просвіту»

ДЕМОКРАТІЯ – ЦЕ І РІЗНОМАНІТНІСТЬ ДУМОК, З ЯКИХ ПОЧИНАЄТЬСЯ ПРОГРЕС...

Дякую за надану можливість звернутися до читачів «Українського вісника». Мені не часто приходиться писати або відповідати на пекучі запитання, але сьогодні потрібно пояснити і прояснити нібито таку собі суперечку, яка виникла в деяких гарячих головах (включаючи і язики), тобто суперечка між СУРом і «Просвітою». Це такий собі бруд, який викидають на поверхню ті, що взагалі не знають нічого про «Просвіту», або це робиться спеціально, щоби посварити нас.

По-перше, Просвіта – це асоціація, яка запропонувала здійснити збереження нашої ідентичності на цих теренах. Це є мета нас усіх і СУРу, і кожного, хто відчуває себе українцем, має в душі те, що йому подарував Бог і його батьки та, безумовно, і середовище. Чому ми заснували «Просвіту»? Я кажу ми, бо нас є більше. В нас виникло таке почуття, що наближається точка «термінус», після якої вже не буде можливості щось відновлювати. Українська справа у нас тупцює на місці або регресує. В перші роки після грудневих подій 1989 року на Буковині не проводилася ніяка програма розвитку української мови і української ідентичності. Всі проблеми лягли на СУР, а Союз не мав ні сил, ні можливостей, а може і бажання, здійснити це. Розділилися: церква, школа і СУР. Церква не існує як українська, це окремі священики, які за бажанням людей правили службу богу і на українській мові (можливо 20-30 процентів) і це все було на ентузіазмі. Було таке відчуття, що ми, українці, в облозі. Під час перепису населення все стало ясно. Нас офіційно стало на 40% менше. Це наповнило чашу терпіння. Всі спихали і показували на СУР, хоча це не тільки СУР винен. Але Союз перебрав на себе всі функції і не в змозі був їх виконати. Вся українська інтелігенція Сучавщини має долю вини в цій ситуації. Ні викладачі української мови, ні керівники української школи, ні СУР, ні священики не змогли виступити єдиним голосом на захист українства. Через таку пасивність якісь викладання української мови і взагалі всього українства впали до на найнижчої точки. Це наша гірка реальність. Взагалі, не проводяться ніякі систематичні програми щодо заохочення дітей до вивчення української мови і просвітницької роботи серед батьків. Союз не спромігся втілити в життя якісь ініціативи через внутрішні баталії і через те, що в керівні органи попали неадекватні люди, які тільки дискредитували українську справу своїми вчинками. І ось, за два роки мого

головування у Сучавській філії СУРу, знаючи ці проблеми ізсередини, я, порадившись з викладачами, письменниками, а насамперед з проф. Іваном Кідещуком і проф. Миколою Крамарем, ми вирішили створити асоціацію, яка би могла допомогти українській громаді і СУРу, який повинен перебрати на себе не екзекутивні функції, а координаційні. Ми втілили в життя нашу мрію, а через приємний збіг обставин назва асоціації є «Просвіта» (Культурно-освітянська асоціація «Просвіта» імені Тараса Шевченка). «Просвіта» має започаткувати виховні проекти на Буковині:

– По-перше, це розробка концепції розвитку української мови на Буковині. Ми повинні спромогтися розбудувати цю концепцію, щоб могли викласти її перед усіма зацікавленими – від влади до батьків дітей. І, звичайно, знайти спосіб фінансування для втілення в життя. У нас були суперечки, а люди, які керували шкільництвом, виправдовувалися тим, що існує така концепція. І ось, через ці суперечки і нехотіння бачити реальності ми й вирішили діяти самостійно у цьому напрямку. Ми будемо підтримувати тісні зв'язки і консультуватись з усіма зацікавленими сторонами. Підтримку нам вже висловили наші друзі з України. Ми мусимо зробити проєкцію на майбутнє і тому розуміємо, що часи міняються, виникають нові умови і можливості, яких нам потрібно враховувати і прийти до логічного завершення – заснування елітного українського ліцею десь на Буковині. Випусники цього ліцею і повинні стати кістяком нашої української інтелігенції на Буковині.

Українську Церква повинна бути головною опорою для нас. Та вже 25 років на Буковині ведеться дуже хитра руйнівна політика щодо нашого церковного (насамперед православного) життя. Ми не спромоглися за 25 років вибороти офіційний статус української православної церкви на Буковині. Чому? Є багато пояснень але головна причина полягає в невмінні вимагати головного – статусу, закріпленого офіційно, а не вимагати конкретних посад для конкретних людей, які тепер покривають брудом і дискредитують українство (мені особисто сказали в очі: «коли українці, тобто СУР, буде платити, тоді будемо служити по-українськи»). Це і є друга конкретна діяльність нашої асоціації. В селах, де проживає українське населення, потрібно закріпити статус української мови як мови літургійної як мінімум, а вже як максимум – це організаційні справи, такі

як протопопіат. В цьому смислі СУР програв битву. Союз погіршив відносини з Українськими вікаріатами навмисне чи випадково, і всі стали собі автономні одиниці. В цьому випадку про яку єдину позицію можна говорити?

«Просвіта» може допомогти виробити план дій для спільного вирішення проблеми. Є певні запитання і до керівництва Вікаріату – преподобного отця Івана Піцура, який повинен би пояснити, чому юрисдикція Вікаріату не поширюється і на Буковину і Тульчу і з яких причин відмовилися від назви Генеральний в назві Вікаріату.

Ось тому ми і заснувалися. І ми будемо працювати. Всі чутки поширюються стосовно нашої асоціації недобрими людьми, котрі, може, по крові є українцями, але по духу далеко від цього. Я не хочу судити нікого, але так сплундрувати ідею українства на Буковині, як це спромоглися так звані корифеї за останні роки, я думаю, що ніде так не сталося.

Не головне для них знати українську мову, а головне бути в керівництві або депутатом... Або мати доступ до потоків грошей, як вони кажуть. Це наша трагедія... гроші...

Ми, як організація, заснувалися без грошей. Так що я звертаюся до тих, хто боїться, що ми займемо якесь місце або будемо забирати якісь гроші, не боятися... Ми не за гроші створили асоціацію. Гроші придуть пізніше, я впевнений в цьому.

Союз потрібно реформувати. В бесідах з новим керівництвом, особливо з новим головою Союзу, я відчув цей нахил до перебудови. Як йому вдасться перебороти систему, це буде дуже добре. Ми його підтримаємо в його діяльності.

Можу дати і певні поради. По-перше, зробити аналіз 25 років діяльності СУРу і побачити чи теперішня структура Союзу є успішною. Союз не може контролювати і мати монополію «законодавчу» і «ексикутивну» всього, що стосується українства. Я думаю що Союз повинен реформуватися і мати гнучку структуру, яка би реагувала на прояви активності «українського» в будь-якому куточку держави, а насамперед в нас на Буковині, де є велика потреба в цьому. І створити таку систему, щоб всіх підтягувати під «купол» Союзу. Включати всіх до виконання нової стратегії, яку потрібно розробити. Як це не зробиться, то СУР зостанеться собі десь «там» офіційно визнаною організацією з тими «поточками грошей», з некомпетентними людьми на місцях, які і далі будуть дискредитувати українство. Це не тільки моя точка зору, і якщо є люди, що не сприймають все, що було сказано, то потрібно зрозуміти, що демократія це і є різноманітність думок, з яких починається прогрес...

Дякую, що ви дали мені змогу висловити ці думки і бажаю успіхів всім тим хто працює на ниві українства!

Борислав ПЕТРАШУК

Оксана ЛАВЦА

Ідилія

Холодний зимовий ранок. Я вийшла на подвір'я, було дуже зимно, під ногами скрипів сніг, на вікнах хат мороз наче намалював гарні квіти. Я радувалась, бо зима моя улюблена пора року. Після обіду ми з друзями пішли кататися на санчатах. Між ними був один дуже гарний хлопець, який мені дуже подобався.

Він про це навіть не здогадувався. Хлопця було звати Юра. Коли я його побачила, моє серце забилося сильніше в грудях. Побачивши мене, він підійшов, привітався і сказав: – Оксанко, я радий тебе бачити!

Я трошки розгубилася, але, наважившись, відповіла:

– Привіт, я також рада тебе бачити!

Ми пішли кататись, розділившись по двох на санчатах, я припала з Юрою, наче доля сама так розпорядилася, як то кажуть: «Доля дуже цікава річ, якщо не йдеш за нею, то вона потягне тебе за собою». Я була рада, що катаюсь з Юрою. Нам було дуже весело, потім я змерзла й хотіла іти додому. Друзі зупинили мене і ми пішли до моєї подруги Анни, щоб попити чаю і зігрітись. Час минав дуже скоро, наближався вечір, і мені треба було повертатись додому. Я попрощалась з

друзями й хотіла іти, аж тут Юра, сказав:

– Зачекай, Оксанко, я тебе проведу!

Я з радістю погодилася:

– Добре, Юрчику, ходімо!

Взявшись за руки, ми пішли. По дорозі ми розмовляли, сміялись, а коли дійшли, нам не хотілось розлучатись.

Вже було пізно. Юра, поцілувавши мене в щічку, пішов, а я, зітхнувши ввійшла до хати. Наступного дня ми випадково зустрілись на вулиці.

– Хочеш прогулятись? – спитав він мене.

– Чому б ні! – відповіла я.

Ми довго гуляли, тримаючись за руки. Було дуже гарно, падав сніг, ми гралась, кидаючи снігом один в одного. Зупинившись, Юра промовив:

– Оксанко, я давно хотів тобі сказати: ти мені дуже подобаєшся!

Почувши, що він сказав, я зраділа, тому що я дуже чекала цього моменту. Відтоді, ми почали зустрічатись. Він просто надзвичайний, особливий хлопець, він відрізнявся від інших, мені було дуже добре з ним, він мене зачаровував все більше й більше. Одного разу ми пішли на вечірку, яку організували мої друзі, ми танцювали, співали, веселились, все було добре, аж поки я вийшла надвір трішки подихати свіжим повітрям. Повернувшись, я побачила, як Юра танцює з моєю подругою, яка щось шептала йому на вухо. Мені це не сподобалось, я вибігла надвір, але Юра наздогнав мене і сказав:

– Оксанко, чому ти гніваєшся? Це був тільки танець!

– Вона тобі шептала на вухо, про що ви домовлялись?

– Та ні про що, це ти ж знаєш, що мені тільки ти подобаєшся, я не проміняю тебе ні на одну з твоїх подруг. Пробач, люба, це більше не повториться! – сказав Юра, обнявши мене. – Усміхнись, серденько, я не хочу бачити тебе засмученою.

Я усміхнулась і сказала:

– Проведи мене додому, бо вже пізно!

Юра погодився і, взявшись за руки, ми пішли...

КВАДРАТ

По горизонталі і по вертикалі

1. Ріка між Бессарабією та Румунією.
2. Маршрут
3. Румунський поет Тіберіу ...
4. Бронемашина

	1	2	3	4
1				
2				
3				
4				

Прут Рута Утан Танк

Склав Микола КУРИЛЮК

РІДНА ХАТА (роздуми)

Рідна хата... Найкраще слово! Як почувеш це слово, думка летить у рідне село, де стоїть батьківська хата. Там матуся співала пісні, а батько допомагав робити перші кроки. Там бабуся сідала у стареньке крісло і розповідала казки, а дід прислухався як ти читаєш вірші. Не можна забути такі милі спогади... Коли плакала, матуся заспокоювала солодкими словами. Батько давав поради про чесне життя. Коли йшов до школи, хата ждала тебе.

Рідна хата тебе виглядає... Завжди буде виглядати. Коли увіходиш до хати, спогади сильно обіймають ... Замріяні очі матусі із любов'ю поглядають на тебе зі фотокартки. Батькові поради, записані на папері, промовляють до тебе. Теплий голос бабусі і дідуся стиха мовлять до тебе. Чути кроки маленької дитини по хаті...

Непомітно сльози з'являються на обличчі... Всі милі спогади дитинства залишилися тут. Якби можна було повернути час та опинитися в дитинстві! Але, на жаль, це ніхто не може зробити.

Рідна хата, хата дитинства, ніколи не зникне. Вона залишається в наших серцях...

Наташа ШОЙМАН,
учениця 7-го класу, Балківці

ДОРОГІ ДІТИ, ЛЮБІТЬ І ШАНУЙТЕ РІДНУ МОВУ!

Мова – така ж жива істота, як і народ, що її витворив, і коли він кине свою мову, то вже буде смерть його душі, смерть всього того, чим він відрізняється від других людей. (Панас Мирний)

Рідна мова починається з маминої коліскової, з батьківського мудрого слова-поради, з пісні, з жарту, з любові. Вона вміщує в собі весь світ, який, сповнений дива, незвичайних почуттів та краси.

21 лютого у всьому світі відзначається Міжнародний день рідної мови. Це свято було проголошено в 1999 році на загальній конференції ЮНЕСКО з метою захисту мовної

та культурної багатоманітності.

Міжнародний день рідної мови відзначає кожна культурна людина, яка усвідомлює, що мова є безцінним надбанням людства.

У кожного народу є своя мова, вона для нього найрідніша і найдорожча, якщо вмирає мова, зникає з лиця землі й народ, який протягом багатьох віків творив її. Тому треба любити рідну мову, берегти

й захищати, як найкоштовніший скарб, адже мова – це свого роду душа народу: немає мови – немає народу.

Кожна людина має право розмовляти і мислити рідною мовою.

ПРИСЛІВ'Я ТА ПРИКАЗКИ ПРО МОВУ

- * Красна мова знаходить добрі слова.
- * Слово до слова – зложиться мова.
- * У кого рідна мова, в того й душа здорова.
- * Людину видно по її мові.
- * Уміє сказати, уміє і змовчати.

- * Наймогутніша зброя – слово.
- * Сказане слово – було і нема, а написане живе вічно.
- * Від теплого слова і лід розмерзеться.
- * Говоріть так, щоб словам було тісно, а думкам просторо.
- * Не хочеш почути поганих і дурних слів, не кажи їх сам.
- * Удар забувається, а слово пам'ятається.
- * Слово – не стріла, а глибше ранить.
- * Уміє вчасно сказати і вчасно замовкнути.

Сніг у Сучаві

Слова Івана КОВАЧА
Allegretto

Музика Юрія ПАРАЩИНЦЯ

Voice

Сніг у Су-ча-ві. Сніг. Сніг, як у серці чу-жо-го, -
вкрив ме-ні до-лі по-ріг, вкрив слід бла-жен-но-ї во-лі.
А-ле на ву-ли-ці-ді-ти. Ді-ти, як сон-ця яс-ні,
йдуть до гру-дей ма-те-рів. Сніг і на гру-дях ма-мів.
Сніг у Су-ча-ві. Сніг. Сніг у Су-ча-ві. Сніг.

Сніг у Сучаві.
Сніг.
Сніг, як у серці
чужого, –
вкрив мені
долі поріг,

вкрив слід
блаженної волі.
Але на вулиці –
діти.
Діти, як сонця ясні,
йдуть до грудей

матерів.
Сніг і на грудях
мамів.
Сніг у Сучаві.
Сніг.

Володимир СОСЮРА

РІДНА МОВА

Вивчайте, любіть свою мову,
як світлу Вітчизну любіть,
як стягів красу малинову,
як рідного неба блакить.
Нехай в твоєму серці любові
не згасне священний вогонь,
як вперше промовлене слово
на мові народу свого.
Як сонця безсмертного коло,
що кресить у небі путі,
любіть свою мову й ніколи
її не забудьте в житті
Ми з нею відомі усюди,
усе в ній, що треба нам, є,
а хто свою мову забуде,
той серце забуде своє.
Вона, як зоря пурпурова,
що сяє з небесних висот,
і там, де звучить рідна мова,
живе український народ.
Народ наш, трудар наш і воїн,
що тьму подолав у бою.
І той лиш пошани достоїн,
хто мову шанує свою.

ТЕЛЕПАТ

Ми з ним зустрічалися щоранку, Спочатку я не звернув уваги на нього, а він на мене. Потім дедалі частіше він став повертати голову у мій бік, а я – в його.

Якось я побачив, що він дуже пильно обмацує мене очима.

«Ах ти гад! – подумав я. – Хочеш на мені заробити дітям на молоко?»

Він порівнявся зі мною. Примружив очі. Майже прошипів:

– Гад! Заробляєш дітям на молоко?..

Я витріщився і роззявив рота. Ще б пак! Уперше в житті побачив телепата.

«ПАЛІГЛОТ»

Цікаво-таки життя побудоване. Росте поруч з тобою отакий собі босоп'ятий халамидник, як Грицько Сало, разом хрущів у травневі надвечір'я картузами збиваєте, разом по чужих садках шастаєте. І ти не здогадуєшся, який у голову того Гриця Сала потенціальний заряд природа заклала.

Не бачив я Гриця Сала по закінченні школи кілька років. А то йду вулицею райцентру – Гриць чалапкає.

– Здоров! – кажу. – Ти що, з неба звалився?

– Не-є, – каже гордовито Гриць. – Я з учіліща. Язикаі разніє іно-странніє зучав. На паліглота учусь...

– Молодець! – плещу його по сухороброму торсу. – Отже, скоро Грицько Сало виповзе на світову арену.

– Понімаєш, – кривився Гриць. – Моя хвамлія січас не Сало, і не Гриць я. Я січас Жорж... Саловйов...

Я вибачився і спитав делікатно:

– Ти мені пробач, я у цих ділах не дуже петраю. А ось свою рідну мову ти забув чи, може, вмисне тренуєшся на іншій?

– Панімаєш, тебе етого не понятя. Человеческая башка очень інтіресно устроєна. Там єсть уроді би такіє коробочки. Прінцип

дійствія етіх коробочок такіє: еслі один язик туда влазить, то дру-гой об'язательно вилазить. Вроді би один другого вишибає. А от у паліглотів наоборот: сначала вишибає, а потом вшибає... Так от у мене вже вишибнуло.. Тепер буде вшибать...

Після цього я Гриця більше не зустрічав. «Вшибнуло» йому чи ні – не знаю. А от, що «вишибнуло». то сам бачив.

«Я БРЕШУ ЧЕСНО»

Навколо його імені літали легенди, як хрущі у травні навколо розквітлої вишні. Ще не встигав ілюзіоніст Степан Сапка з'являтися на сцені, як зал уже гудів розбурханим вуликом. Всі знали, що це неабиякий талант, і всі перед цим талантом схиляли голови.

Я бачив Степана Сапку у ту хвилину, коли перед його талантом схиляли голови навіть ті, які схиляються хіба що перед «вище-стоящими».

Степан Сапка стояв на сцені бадьорий, усміхнений і пояснював публіці секрети свого мистецтва:

– Без ілюзії людина жити не може. Ілюзія – це відпочинок від дійсності...

Потім потряс рукавом, і з цього рукава покотилися справжні курячі яєчка.

Присутні знали, що все це тільки ілюзія, але всі в шаленому екстазі гупали долонями і кричали: «Браво! Біс!».

Коли біля Степана Сапки утворилася гора ілюзійних яєчок, а в подяку за його неповторне мистецтво – гора квітів, він підняв руку і сказав:

– Я не обіцяю вас годувати оцими яєчками, бо все це тільки ілюзія... Я брешу чесно...

Він махнув рукою. І на сцені стало пусто.

А зал гудів від захоплення. Зал скандував: «Браво! Біс!».

Та ілюзіоністи на «біс» своїх номерів не повторюють...

Євген ДУДАР

Подасмо нову адресу по інтернету нашої редакції:

E-mail: ukrainskyi.visnyk@gmail.com

Застереження

* За достовірність фактів, цитат, власних імен та інших відомостей відповідають автори підписаних матеріалів.

* Редакція може не поділяти точки зору авторів.

* Надіслані до редакції матеріали не повертаються.

* Редакція залишає за собою право скорочувати і редагувати надіслані матеріали, не порушуючи їхнього основного змісту.

УКРАЇНСЬКИЙ ВІСНИК

UKRAINSKYI VISNYK

Шеф-редактор

МИХАЙЛО МИХАЙЛЮК

Редактор – **Тереза ШЕНДРОЮ**

Техноредагування і комп'ютерний набір: Тереза ШЕНДРОЮ

Редакція: Раду Попеску № 15, Бухарест

Телефони: 0212220755; 0212220737; 0212220748; 0212220724

Друкарня S.C.SMART ORGANIZATION S.R.L., Бухарест, Румунія

ISSN 1223-1614

Redacția: Radu Popescu Nr. 15, Sector 1, București, România